

Der findes knap 30.000 fredede fortidsminder i Danmark. Af disse ligger henved 60 pct. i dyrket agerland. Man kan til beregningsformål anvende en gennemsnitsdiameter på 15 m for disse fortidsminder.

En 2 m bræmme vil herefter betyde, at ca. 105 m² pr. fortidsminde udtages af dyrkning. På landsbasis betyder det, at 189 ha udgår af dyrkning. Samtidig vil en del skovarealer kunne beplantes, således at det samlede nettotal for ændring af arealernes produktionsstatus er praktisk taget uændret.

ad stk. 2

Forslaget følger en rekommandation fra Europarådet om forbud mod anvendelse af metaldetektorer på kulturmindesmærker. Skattesøgning med metaldetektorer har i flere tilfælde ført til beskadigelse af fortidsmindet, når »skatten« graves op. Tilladelse efter bestemmelsen vil kun blive givet til anerkendte arkæologiske museer som led i en arkæologisk undersøgelse.

ad stk. 3

Anvendelsen af gødskning på fortidsminder kan være betænkelig såvel ud fra arkæologiske hensyn som ud fra hensynet til fortidsmindernes rolle som levesteder for de vilde planter og dyr, der ikke kan klare sig i de dyrkede områder.

ad § 50

Denne paragraf afløser den hidtidige § 53 og omhandler den beskyttelse, som ud fra såvel landskabelige som arkæologiske hensyn er fastsat for fortidsmindernes omgivelser. Paragraffen beskytter fortidsmindernes omgivelser mod de samme indgreb, som er omhandlet i bestemmelsen om strandbeskyttelseslinjen. Opregningen af indgreb, der er omfattet af bestemmelsen, er ikke udtømmende, idet alle indgreb, der i væsentlig grad kan virke skæmmende på fortidsmindet og dets omgivelser, kræver dispensation. Der kan f.eks. være tale om oplag af affaldsdeponering, herunder etablering af markmøddinger, anlæg af luftledninger hen over fortidsmindet og dets nære omgivelser.

Som en markering af, at der ikke alene med bestemmelsen skal sikres en tilfredsstillende udsigt til fortidsminderne, men tillige en tilfredsstillende udsigt fra fortidsminderne, der ofte udgør udsigtspunkter i landskabet, er der i stk. 1 gjort en tilføjelse til den hidtidige affattelse ved udtrykkeligt i stykkets slutning at nævne fortidsmindets omgivelser. Denne tilføjelse er en markering af den praksis, som allerede gælder for administrationen af den hidtil gældende bestemmelse.

For så vidt angår de fortidsminder, som er omhandlet i § 48, stk. 4, vil der ikke være behov for at beskytte arkæologiske spor i de umiddelbare omgivelser til fortidsminderne. Disse fortidsminder, og især digerne, har primært betydning som kulturhistoriske elementer i landskabet. Der er derfor ikke det samme behov for at forhindre dyrkning m.v. omkring disse fortidsminder som omkring de øvrige. Beskyttelsesbræmmerne knyttes på den baggrund kun til de fortidsminder, der er omtalt i § 48, stk. 1-3.

ad stk. 2

Bestemmelsen svarer til den hidtidige § 53, stk. 1, sidste punktum. Den tager højde for, at bedømmelsen af sammenhængen mellem fortidsminder og omgivelser forudsætter inddragelse af en særlig faglig og arkæologisk indsigt.

Fredningsnævnenes administration af fortidsmindebekyttelseslinjen har siden dens indførelse i 1961 i meget høj grad været baseret på de udtalelser, som på denne måde er indhentet, idet rigsantikvarens og senere Fredningsstyrelsens og Skov- og Naturstyrelsens indstillinger er blevet fulgt i langt størstedelen af sagerne såvel for så vidt angår spørgsmålet, om dispensation burde gives, som ved fastsættelse af vilkår for en dispensation.

De vilkår, som kan knyttes til en dispensation, vil ofte have til formål at mildne indgrebet f.eks. ved slørende beplantning og lignende. Men der kan også være tale om vilkår, der som kompensation for indgrebet i omgivelserne på én side af fortidsmindet styrker muligheden for at opfatte fortidsmindet og dets sammenhæng med de øvrige sider af omgivelserne. Dette kan f.eks. ske ved krav om fjernelse af – ofte ubenyttede – skure og småbygninger eller af bevoksning på eller ved fortidsmindet eller ved andre foranstaltninger, der kan sikre muligheden for at opleve fortidsmindet i dets sammenhæng med omgivelserne.

ad stk. 3

Bestemmelsen svarer til den hidtidige § 53, stk. 1, 2. punktum, med den ændring, at der foreslås en umiddelbar ret til genplantning indtil 2 m fra fortidsmindets fod, mens en genplantning inden for denne afstand vil kræve en tilladelse fra Skov- og Naturstyrelsen. Sådanne tilladelser vil kun blive givet i særlige tilfælde ud fra arkæologiske vurderinger. Den ændrede formulering, der anvender »genplantning« i stedet for »nyplantning«, sigter mod at klargøre reglen, men sigter ikke mod en ændring af praksis. Det fremgår af praksis, at reglen kun finder anvendelse på genplantning i egentlige skove og plantager, men derimod ikke genplantning af læhegn og lignende.